

WYMAGANIA EDUKACYJNE Z JEZYKA POLSKIEGO OBOWIAZUJĄCE W KLASIE VIII

1. Wymagania edukacyjne uwzględniają główne ramy i systemy wartości określone Wewnątrzszkolnym Systemem Oceniania.

2. Wymagania edukacyjne obejmują ocenę wiadomości, umiejętności i postawy uczniów.

3. Zadania systemu oceniania:

- pobudzanie uczniów do systematycznej pracy i rozwoju, wspieranie motywacji
- wskazanie kierunku dalszej pracy przez zwrócenie uwagi na sukcesy i braki
- rozwijanie poczucia odpowiedzialności ucznia za osobiste postępy
- wdrażanie uczniów do samooceny i umiejętności planowania własnej nauki
- dostarczenie nauczycielowi możliwie precyzyjnej informacji o poziomie osiągnięcia przyjętych celów kształcenia
- dostarczenie rodzicom bieżącej informacji o osiągnięciach ich dzieci

4. W ocenianiu stosowana jest **średnia ważona** uwzględniająca wagi ocen cząstkowych według kryteriów obowiązujących w szkole.

Wagi ocen przedstawiają się następująco:

- * aktywność – 3
- *kartkówka – 4
- * odpowiedź ustna - 4
- * recytacja – 4
- * praca klasowa – 6
- a) poprawa pracy klasowej – 5
- * projekt długoterminowy – 6
- * sprawdzian – 5
- a) poprawa sprawdzianu - 4
- *zadanie dla chętnych – 4
- * wypracowanie w klasie – 5
- * zadanie domowe – 2

- a) zadanie domowe (poprawa)-1
- * zadanie w klasie – 3

- *praca z komputerem – 4
- * praca w grupach – 2

- * laureat/finalista konkursu przedmiotowego, artystycznego, sportowego (powiatowego, wojewódzkiego, ogólnopolskiego) – 6

- * dyktando - 4
- *poprawa dyktanda - 3
- * inscenizacja – 5
- * czytanie -4
- *dialog improwizowany- 4
- *lektura- 5
- *nauka zdalna-1
- *pisemna forma wypowiedzi- 5
- *ćwiczenia -3
- *udział w konkursie- 4
- * inna-1

Nauczyciel ma prawo podjąć ostateczną decyzję w sprawie wystawienia oceny półrocznej/rocznej z przedmiotu o jeden stopień:

- 1) podwyższyć,
- 2) obniżyć.

5. Formy sprawdzania wiedzy i umiejętności

- 1) ustne:
 - a) odpowiedzi,
 - b) wypowiedzi w klasie (tzw. aktywność);
- 2) pisemne:
 - a) prace klasowe,
 - b) sprawdziany – obejmują materiał z trzech ostatnich lekcji,
 - c) kartkówki – obejmują materiał z ostatniej lekcji,
 - d) testy (różnego typu),
 - e) dyktanda,
 - f) zadania domowe,
 - g) prace nadobowiązkowe (dodatkowe);
- 3) udział w konkursach;
- 4) formy sprawnościowe, doświadczalne mające na celu stosowanie zdobytej wiedzy w praktyce;
- 5) praca grupowa;
- 6) prezentacja projektu.

7. Nauczyciel ma obowiązek ocenienia i oddania w ciągu dwóch tygodni pisemnych sprawdzianów wiadomości, testów i kontrolnych prac pisemnych. Wyniki z kartkówek nauczyciel przedstawia uczniom nie później niż tydzień po przeprowadzeniu.

8. Uczeń ma prawo (w ciągu dwóch tygodni) do poprawienia oceny niedostatecznej ze sprawdzianów, testów i kontrolnych prac pisemnych w formie i terminie ustalonym przez nauczyciela. W przypadku nieobecności ucznia na sprawdzianie, kartkówce lub innej formie sprawdzania wiadomości uczniowi wpisuje się ocenę 0. Ocena ta nie jest liczona do

klasyfikacji. Uczeń ma obowiązek poprawienia oceny 0 po powrocie do szkoły w terminie dwóch tygodni. Każdą ocenę uczeń może poprawić. Dla wszystkich chętnych ustala się jeden termin poprawy. W dzienniku obok oceny uzyskanej poprzednio wpisuje się ocenę poprawioną.

9. Uczeń ma prawo dwukrotnie w ciągu półroczna zgłosić nieprzygotowanie do lekcji (nie dotyczy to zapowiedzianych form sprawdzania wiedzy i/ lub umiejętności). Otrzymuje wtedy „np.”. Za trzecie i każde kolejne nieprzygotowanie uczeń otrzymuje ocenę niedostateczną.

10. Progi procentowe ocen przy ocenianiu prac pisemnych:

<i>Procenty</i>	<i>Stoień</i>
<i>Wykonanie zadań na 100%</i>	<i>celujący</i>
<i>90-99%</i>	<i>bdb</i>
<i>70-89%</i>	<i>db</i>
<i>50-69%</i>	<i>dst</i>
<i>30-49%</i>	<i>dop</i>
<i>29-0%</i>	<i>ndst</i>

Wprowadza się możliwość stawiania samych „plusów” za aktywność. Uzyskanie pięciu plusów równoznaczne jest ocenie – bardzo dobry. Dopuszcza się możliwość wpisywania „minusów” za brak prac domowych, przyborów, podręczników, zeszytów, itp.

Uzyskanie pięciu minusów równoznaczne jest ocenie - niedostateczny.

11. Ocena roczna i śródroczna jest wystawiana według zasady:

Śródroczne oceny klasyfikacyjne z obowiązkowych i dodatkowych zajęć edukacyjnych wystawiane są na podstawie średniej ważonej ocen bieżących wg następującego schematu:

- 1) stopień celujący – średnia ważona 5,60 i powyżej;
- 2) stopień bardzo dobry – średnia ważona 4,60 – 5,59;
- 3) stopień dobry – średnia ważona 3,60 – 4,59;
- 4) stopień dostateczny – średnia ważona 2,60 – 3,59;
- 5) stopień dopuszczający – średnia ważona 1,60 – 2,59;
- 6) stopień niedostateczny – średnia ważona 1,59 i poniżej

12. Sprawdziany i inne prace pisemne są przechowywane do końca sierpnia danego roku szkolnego.

13. Na pierwszej godzinie lekcyjnej uczniowie są informowani o wymaganiach edukacyjnych.

14. Oceniając uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych, bierze się pod uwagę przede wszystkim ich zaangażowanie i wysiłek włożony w wykonanie zadania, pracę i współpracę w grupie, wykonanie zadania pod kierunkiem i z pomocą nauczyciela. Ocena ma charakter motywacyjny.

15. Warunki i sposób przekazywania rodzicom informacji o ocenach:

Oceny są jawne zarówno dla ucznia, jak i jego rodziców i wpisywane do dziennika elektronicznego.

16. Formy powiadamiania rodziców:

- 1) zebrania z rodzicami (ogólne i klasowe).
- 2) rozmowy indywidualne.
- 3) pisemna informacja o ocenach dziecka (dziennik elektroniczny).
- 4) informacja telefoniczna.
- 5) pisemne wezwanie rodzica do szkoły przez wychowawcę.

- Sprawdzone i ocenione pisemne prace uczeń i jego rodzice mogą otrzymać do wglądu.
- Na miesiąc przed rocznym i śródrocznym klasyfikacyjnym posiedzeniem Rady Pedagogicznej Szkoły nauczyciele są zobowiązani poinformować ucznia, a za jego pośrednictwem rodziców o przewidywanych dla niego ocenach klasyfikacyjnych – wystawiając proponowaną ocenę śródroczną i roczną w dzienniku elektronicznym.
- O przewidywanych ocenach niedostatecznych z przedmiotu wychowawcy informują uczniów i rodziców w formie ustnej, pisemnej lub przez dziennik elektroniczny na miesiąc przed klasyfikacją śródroczną/roczną.
- Nauczyciel uzasadnia ustaloną ocenę klasyfikacyjną ustnie w kontakcie bezpośrednim, na prośbę ucznia lub rodzica albo pisemnie .

OGÓLNE I SZCZEGÓŁOWE KRYTERIA OCENIANIA

KLASA VIII

Ogólne kryteria oceniania

niedostateczny

- poziom umiejętności i wiadomości objętych wymaganiami edukacyjnymi klasy 8 uniemożliwia osiągnięcie celów polonistycznych
- uczeń nie potrafi wykonać zadań o niewielkim poziomie trudności

dopuszczający

- poziom umiejętności i wiadomości objętych wymaganiami edukacyjnymi klasy 8 umożliwia osiągnięcie celów polonistycznych
- uczeń potrafi wykonać zadania teoretyczne i praktyczne o niewielkim poziomie trudności

dostateczny

- poziom zdobytych umiejętności i wiadomości objętych wymaganiami edukacyjnymi klasy 8 pozwala na rozwijanie kompetencji ujętych w programie i wynikających z podstawy programowej
- uczeń wykonuje zadania teoretyczne i praktyczne typowe o średnim poziomie trudności ujętych w programie i wynikających z podstawy programowej

dobry

- uczeń poprawnie stosuje wiadomości i umiejętności ujęte w programie nauczania i wynikające z podstawy programowej, rozwiązuje samodzielnie typowe zadania teoretyczne i praktyczne

bardzo dobry

- uczeń sprawnie się posługuje zdobytymi wiadomościami, rozwiązuje samodzielnie problemy teoretyczne i praktyczne ujęte w programie nauczania i wynikające z podstawy programowej, potrafi zastosować poznaną wiedzę do rozwiązywania zadań i problemów w nowych sytuacjach

celujący

- uczeń biegle się posługuje zdobytymi wiadomościami i umiejętnościami w rozwiązywaniu problemów teoretycznych i praktycznych objętych programem nauczania i wynikających z podstawy programowej, proponuje rozwiązania nietypowe; jest twórczy, rozwija własne uzdolnienia

Szczegółowe kryteria oceniania

Ocenę **niedostateczną** otrzymuje uczeń, który nie spełnia wymagań kryterialnych na ocenę dopuszczającą.

Ocenę **dopuszczającą** otrzymuje uczeń, który:

Kształcenie literackie i kulturowe

SŁUCHANIE

- uważnie słucha wypowiedzi kolegów i nauczyciela
- wyraża prośbę o powtórzenie wypowiedzi

- słucha nagrania wzorcowej recytacji
- mówi na temat najważniejszych treści wysłuchanego utworu
- rozumie polecenia
- rozpoznaje fragmenty informacyjne i perswazyjne w wysłuchanym tekście
- rozpoznaje emocje towarzyszące osobie wypowiadającej się

CZYTANIE UTWORÓW LITERACKICH I ODBIÓR TEKSTÓW KULTURY

- czyta teksty współczesne i dawne
- odczytuje tekst literacki i inne dzieła sztuki (np. obraz, rzeźba, grafika) na poziomie dosłownym, na poziomie krytycznym z pomocą nauczyciela i rówieśników określa temat utworu i poruszony problem, odnosi się do wybranych kontekstów, np biograficznego, historycznego, kulturowego
- rozpoznaje wypowiedź o charakterze emocjonalnym, argumentacyjnym, wskazuje w tekście argumentacyjnym tezę, argument i przykłady
- rozpoznaje w tekście najważniejsze informacje, opinię i fakty, rozróżnia fikcję i kłamstwo
- wie, czym jest perswazja, sugestia, ironia, z pomocą nauczyciela i klasy rozpoznaje aluzję
- rozróżnia elementy tragizmu i komizmu w dziele literackim
- wskazuje nadawcę i adresata wypowiedzi
- dostrzega różne motywy postępowania bohaterów
- odczytując sens utworu, dostrzega podstawowe wartości, takie jak przyjaźń, wierność, patriotyzm; formułuje wnioski
- czyta utwory liryczne i zna cechy liryki jako rodzaju literackiego, zna gatunki należące do liryki: sonet, pieśń, tren
- odróżnia osobę mówiącą w wierszu od autora tekstu, bohatera utworu od podmiotu lirycznego
- zna podstawowe środki wyrazu artystycznego wypowiedzi, w tym: neologizm, prozaizm, eufemizm, inwokację
- rozpoznaje obrazy poetyckie w utworze
- czyta utwory epickie i zna cechy epiki jako rodzaju literackiego, zna gatunki należące do epiki
- wymienia elementy konstrukcyjne świata przedstawionego w utworze
- wie, czym się różni fikcja literacka od rzeczywistości
- rozróżnia narrację pierwszo- i trzecioosobową
- rozpoznaje w tekście epickim fragmenty opowiadania i opisu
- odróżnia dramat od innych rodzajów literackich, wskazuje elementy dramatu: akt, scena, tekst główny, didaskalia, monolog i dialog
- rozpoznaje balladę jako gatunek z pogranicza rodzajów literackich
- posługuje się spisem treści, cytatem z poszanowaniem praw autorskich
- rozpoznaje gatunki dziennikarskie: wywiad, artykuł, felieton
- wyszukuje informacje w tekście popularnonaukowym, naukowym, publicystycznym
- dostrzega symbole i alegorie w tekstach kultury
- zna terminy *adaptacja filmowa* i *adaptacja teatralna*
- wymienia osoby uczestniczące w procesie powstawania przedstawienia teatralnego oraz filmu (reżyser, aktor, scenograf, charakteryzator)
- zauważa związki między dziełem literackim a innym tekstem kultury

dokonuje przekładu intersemiotycznego tekstów kultury i interpretacji zjawisk społecznych oraz prezentuje je w ramach różnych projektów grupowych

Tworzenie wypowiedzi (elementy retoryki, mówienie i pisanie)

sporządza w różnych formach notatkę dotyczącą wysłuchanej wypowiedzi

tworzy plan dłuższej wypowiedzi

tworzy wypowiedź o charakterze argumentacyjnym, w rozprawce z pomocą nauczyciela formułuje tezę, hipotezę oraz argumenty, samodzielnie podaje przykłady do argumentów, wnioskuje

wypowiada się na temat

stara się zachować poprawność językową, ortograficzną i interpunkcyjną tekstu, a w tekstach mówionych zachowuje poprawność akcentowania wyrazów i zdań, dba o poprawną wymowę

stara się o estetyczny zapis wypowiedzi

wygłasza krótki monolog, podejmuje próbę wygłaszania przemówienia oraz próby uczestniczenia w dyskusji

przygotowuje wywiad

streszcza, skraca, parafrazuje tekst, w tym tekst popularnonaukowy

wyraża swoje zdanie i umie je uzasadnić, odnosi się do cudzych poglądów

pisze opowiadanie odtwórcze i twórcze; wie, jak umieścić dialog w tekście

opisuje i charakteryzuje postaci rzeczywiste i fikcyjne

stosuje narrację pierwszo- i trzecioosobową

opisuje elementy dzieła malarskiego, wykorzystuje z pomocą nauczyciela odpowiednie konteksty

układa tekst o trójdzielnej kompozycji z uwzględnieniem akapitów, stosuje cytaty

wygłasza z pamięci tekst poetycki

Kształcenie językowe (gramatyka języka polskiego, komunikacja językowa i kultura języka, ortografia i interpunkcja)

wie, czym jest błąd językowy

ma podstawową wiedzę z zakresu gramatyki języka polskiego:

– fonetyki (zna różnicę między głoską a literą; rozróżnia samogłoski i spółgłoski, głoski dźwięczne, bezdźwięczne, ustne, nosowe; wie, na czym polega zjawisko upodobnień pod względem dźwięczności i uproszczeń grup spółgłoskowych, utraty dźwięczności w wygłosie), dostrzega rozbieżności między mową a pismem

– słowotwórstwa i słownictwa (wie, czym są wyraz podstawowy i pochodny, podstawa słowotwórcza, formant, rdzeń, rodzina wyrazów; rozumie różnicę między wyrazem pokrewnym a bliskoznacznym, dostrzega zróżnicowanie formantów pod względem ich funkcji, rozumie różnicę między realnym a słowotwórczym znaczeniem wyrazów, odróżnia typy wyrazów złożonych), zna typy skrótów i skrótowców i stosuje zasady interpunkcji w ich zapisie, świadomie wzbogaca zasób własnego słownictwa o przysłowia, powiedzenia, frazeologizmy itp., odróżnia synonimy od homonimów

– fleksji (stosuje wiedzę o częściach mowy w poprawnym zapisie partykuły *nie* z różnymi częściami mowy, rozpoznaje imiesłowowy, zna zasady ich tworzenia i odmiany)

– składni (wykorzystuje wiedzę o budowie wypowiedzenia pojedynczego i złożonego w przekształcaniu zdań pojedynczych na złożone i odwrotnie oraz wypowiedzeń z imiesłowowym równoważnikiem zdania na zdanie złożone i odwrotnie, dokonuje przekształceń z mowy zależnej na niezależną i odwrotnie)

Ocenę **dostateczną** otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę dopuszczającą oraz:

Kształcenie literackie i kulturowe

SŁUCHANIE

- świadomie uczestniczy w sytuacji komunikacyjnej przez uważne słuchanie wypowiedzi innych jej uczestników
- żywo reaguje na wypowiedzi kolegów i nauczyciela, m.in. prosi o jej powtórzenie, uzupełnienie, wyjaśnienie
- określa tematykę wysłuchanego utworu; ocenia wartość wysłuchanego tekstu
- rozróżnia teksty o charakterze informacyjnym i perswazyjnym
- wybiera potrzebne informacje z wysłuchanego tekstu
- rozpoznaje komizm, kpinę i ironię jako wyraz intencji wypowiedzi

CZYTANIE UTWORÓW LITERACKICH I ODBIÓR TEKSTÓW KULTURY

- podejmuje próby samodzielnego odczytania różnych tekstów współczesnych i dawnych na poziomie przerośnym, a w ich odczytaniu odnosi się do różnych kontekstów
 - nazywa różne motywy postępowania bohaterów
 - określa problem poruszony w utworze i ustosunkowuje się do niego
 - identyfikuje w tekście poetyckim cechy liryki
 - charakteryzuje osobę mówiącą w wierszu
 - wskazuje podstawowe środki wyrazu artystycznego wypowiedzi, w tym: neologizm, prozaizm, eufemizm, inwokację
 - wyodrębnia w tekście obrazy poetyckie
 - rozróżnia takie gatunki poezji, jak pieśń, hymn
 - identyfikuje elementy świata przedstawionego w utworze
 - odróżnia fikcję literacką od rzeczywistości
 - rozumie znaczenie terminów *realizm* i *fantastyka*
 - odróżnia cechy gatunkowe noweli, powieści, opowiadania
 - podaje przykłady utworów należących do literatury dydaktycznej
 - zna cechy literatury dydaktycznej, wymienia cechy bajki i ballady
 - rozpoznaje cechy dramatu jako rodzaju literackiego w tekście
 - samodzielnie wyszukuje potrzebne informacje w odpowiednich źródłach, sporządza prosty przypis
 - wyszukuje informacje w indeksie i przypisach
 - rozpoznaje językowe i pozajęzykowe środki perswazji, np. w reklamie prasowej
 - analizuje symbole i alegorie występujące w tekstach kultury
 - dostrzega funkcje środków pozajęzykowych w sztuce teatralnej i filmie
 - wskazuje w balladzie elementy typowe dla różnych rodzajów literackich

 - analizuje związki między dziełem literackim a innym tekstem kultury
 - wskazuje elementy tragizmu i komizmu w dziele literackim
- Tworzenie wypowiedzi (elementy retoryki, mówienie i pisanie)**
- pisze na temat, starając się zachować przejrzystą kompozycję logicznej i spójnej wypowiedzi, wyraża własne zdanie i podaje argumenty na poparcie własnego stanowiska
 - zachowuje trójdzieloną kompozycję dłuższej wypowiedzi, w tym w przemówieniu

- stosuje się do zasad poprawnej wymowy oraz norm dotyczących akcentowania wyrazów i zdań, zna wyjątki w akcentowaniu wyrazów,
- rozróżnia środki językowe w zależności od adresata wypowiedzi w oficjalnych i nieoficjalnych sytuacjach mówienia
- stosuje zasady etykiety językowej i przestrzega zasad etyki mowy
- uczestniczy w dyskusji zgodnie z zasadami kultury
- dostrzega zjawisko brutalności słownej, kłamstwo i manipulację
- uczestniczy w omówieniu recytacji własnej, koleżanek i kolegów
- redaguje rozprawkę z tezą bądź hipotezą, formułuje odpowiednie argumenty i popiera je odpowiednimi przykładami
- pisze wywiad
- stosuje akapity, dba o spójne nawiązania między poszczególnymi częściami wypowiedzi
- zachowuje poprawność językową i stylistyczną tworzonego tekstu
- wykazuje dbałość o estetykę zapisu oraz poprawność ortograficzną i interpunkcyjną
- opisuje dzieło malarskie z odniesieniem do odpowiednich kontekstów; odczytuje sensy przenośne w tekstach kultury, takich jak obraz, plakat, grafika
- w tekstach własnych wykorzystuje różne formy wypowiedzi, w tym opis sytuacji
- recytuje tekst poetycki, podejmuje próbę interpretacji głosowej z uwzględnieniem tematu i wyrażanych emocji

Kształcenie językowe (gramatyka języka polskiego, komunikacja językowa i kultura języka, ortografia i interpunkcja)

- dostrzega błędy językowe i potrafi je skorygować
- stosuje w tworzonych tekstach podstawową wiedzę językową w zakresie:
 - fonetyki (zna różnicę między głoską a literą; rozróżnia samogłoski i spółgłoski, głoski dźwięczne, bezdźwięczne, ustne, nosowe; wie, na czym polega zjawisko upodobnień pod względem dźwięczności i uproszczeń grup spółgłoskowych, utraty dźwięczności w wygłosie), dostrzega rozbieżności między mową a pismem
 - słowotwórstwa i słownictwa (wie, czym są wyraz podstawowy i pochodny, podstawa słowotwórcza, formant, rdzeń, rodzina wyrazów; rozumie różnicę między wyrazem pokrewnym a bliskoznacznym, dostrzega zróżnicowanie formantów pod względem ich funkcji, rozumie różnicę między realnym a słowotwórczym znaczeniem wyrazów, odróżnia typy wyrazów złożonych), zna typy skrótów i skrótowców i stosuje zasady interpunkcji w ich zapisie, świadomie wzbogaca zasób własnego słownictwa o przysłowia, powiedzenia, frazeologizmy itp., odróżnia synonimy od homonimów
 - fleksji (stosuje wiedzę o częściach mowy w poprawnym zapisie partykuły *nie* z różnymi częściami mowy, rozpoznaje imiesłowy, zna zasady ich tworzenia i odmiany)
 - składni (wykorzystuje wiedzę o budowie wypowiedzenia pojedynczego i złożonego w przekształcaniu zdań pojedynczych na złożone i odwrotnie oraz wypowiedzeń z imiesłowym równoważnikiem zdania na zdanie złożone i odwrotnie, dokonuje przekształceń z mowy zależnej na niezależną i odwrotnie)

Ocenę **dobrą** otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę dostateczną oraz:

Kształcenie literackie i kulturowe

SŁUCHANIE

- słucha nagrań recytacji utworów poetyckich i prozatorskich oraz dostrzega środki wyrazu artystycznego tekstu

- analizuje i rozpoznaje intencję nadawcy wysłuchanego utworu, w tym aluzję, sugestię, manipulację

CZYTANIE TEKSTÓW PISANYCH I ODBIÓR INNYCH TEKSTÓW KULTURY

- płynnie czyta teksty współczesne i dawne, stosując się do zasad poprawnej interpunkcji, akcentowania i intonacji
- odczytuje tekst na poziomie przenośnym
- określa funkcję przeczytanego tekstu
- interpretuje tytuł utworu
- wyjaśnia motywy postępowania bohaterów, ocenia ich zachowania i postawy w odniesieniu do ogólnie przyjętych zasad moralnych
- dostrzega manipulację i perswazję, wartościowanie w czytanim tekście, w tym w satyrze
- określa funkcję środków artystycznego wyrazu
- analizuje elementy świata przedstawionego w utworze, omawia ich funkcję w konstrukcji utworu
- uzasadnia przynależność gatunkową różnych utworów literackich
- uzasadnia przynależność tekstu prasowego do publicystyki
- wyszukuje i porównuje informacje w różnych tekstach, m.in. popularnonaukowych i naukowych
- analizuje językowe i pozajęzykowe środki perswazji w reklamie prasowej
- odczytuje sensy przenośne i symboliczne w odbieranym tekście

MÓWIENIE

Tworzenie wypowiedzi (elementy retoryki, mówienie i pisanie)

- płynnie mówi na podany temat, starając się zachować zasady poprawności językowej i stylistycznej
- uzasadnia własne zdanie za pomocą rzeczowych argumentów
- dobiera środki językowe w zależności od adresata wypowiedzi w oficjalnych i nieoficjalnych sytuacjach mówienia
- aktywnie uczestniczy w dyskusji
- wystrzega się brutalności słownej, kłamstwa i manipulacji w wypowiedzi ustnej
- pisze na temat, stosując funkcjonalną kompozycję logicznej wypowiedzi, polemizuje ze stanowiskiem innych, formułuje rzeczowe argumenty poparte celnie dobranymi przykładami
- dobiera i stosuje środki językowe odpowiednio do sytuacji i odbiorcy oraz rodzaju komunikatu
- prezentuje w dyskusji swoje stanowisko, rozwija je odpowiednio dobranymi argumentami, świadomie stosuje retoryczne środki wyrazu
- reaguje z zachowaniem zasad kultury na zjawisko brutalności słownej, kłamstwo i manipulację
- w rozprawce dobiera odpowiednie argumenty, w których odwołuje się do kontekstu literackiego, popiera je odpowiednimi przykładami
- pisze wywiad, wykorzystując zdobytą z różnych źródeł wiedzę na temat podjęty w rozmowie
- opisuje dzieło malarskie z odniesieniem do odpowiednich kontekstów; podejmuje próbę interpretacji tekstu kultury, np. obrazu, plakatu, grafiki
- w tekstach własnych wykorzystuje różne formy wypowiedzi, w tym mowę zależną i niezależną w celu dynamizowania akcji i charakteryzowania bohatera

- recytuje tekst poetycki, interpretację głosowo z uwzględnieniem tematu
 - ocenia recytację własną, koleżanek i kolegów i przedstawia uzasadnienie swojej oceny
- Kształcenie językowe (gramatyka języka polskiego, komunikacja językowa i kultura języka, ortografia i interpunkcja)**
- umiejętnie stosuje wiedzę językową w zakresie:
 - dokonuje korekty tworzonych tekstów
 - analizuje elementy językowe w tekstach kultury (np. w reklamach, plakacie, w piosence), wykorzystując wiedzę o języku w zakresie:

– fonetyki (zna różnicę między głosem a literą; rozróżnia samogłoski i spółgłoski, głoski dźwięczne, bezdźwięczne, ustne, nosowe; wie, na czym polega zjawisko upodobnień pod względem dźwięczności i uproszczeń grup spółgłoskowych, utraty dźwięczności w wygłosie), dostrzega rozbieżności między mową a pismem

– słowotwórstwa i słownictwa (wie, czym są wyraz podstawowy i pochodny, podstawa słowotwórcza, formant, rdzeń, rodzina wyrazów; rozumie różnicę między wyrazem pokrewnym a bliskoznacznym, dostrzega zróżnicowanie formantów pod względem ich funkcji, rozumie różnicę między realnym a słowotwórczym znaczeniem wyrazów, odróżnia typy wyrazów złożonych), zna typy skrótów i skrótowców i stosuje zasady interpunkcji w ich zapisie, świadomie wzbogaca zasób własnego słownictwa o przysłowia, powiedzenia, frazeologizmy itp., odróżnia synonimy od homonimów

– fleksji (stosuje wiedzę o częściach mowy w poprawnym zapisie partykuły *nie* z różnymi częściami mowy, rozpoznaje imiesłowowy, zna zasady ich tworzenia i odmiany)

– składni (wykorzystuje wiedzę o budowie wypowiedzenia pojedynczego i złożonego w przekształcaniu zdań pojedynczych na złożone i odwrotnie oraz wypowiedzeń z imiesłowowym równoważnikiem zdania na zdanie złożone i odwrotnie, dokonuje przekształceń z mowy zależnej na niezależną i odwrotnie)

Ocenę **bardzo dobrą** otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę dobrą oraz:

Kształcenie literackie i kulturowe

SŁUCHANIE

- słucha nagrań recytacji utworów poetyckich i prozatorskich oraz dostrzega i ocenia zabiegi związane z prezentacją walorów artystycznych tekstu
- interpretuje wysłuchany tekst, uwzględniając intencję jego nadawcy

CZYTANIE TEKSTÓW PISANYCH I ODBIÓR INNYCH TEKSTÓW KULTURY

- płynnie czyta teksty współczesne i dawne, stosując się do zasad poprawnej interpunkcji, akcentowania, intonacji oraz uwzględnia budowę wersyfikacyjną, a także organizację rytmiczną utworu poetyckiego
- odczytuje tekst na poziomie przenośnym i symbolicznym
- wartościuje zachowania i postawy bohaterów, uwzględniając motywy ich postępowania i odwołując się do ogólnie przyjętych zasad moralnych
- ustosunkowuje się do różnych sposobów oddziaływania tekstu na odbiorcę, takich jak perswazja, manipulacja itp.
- określa funkcję środków artystycznego wyrazu, a zwłaszcza symbolu i alegorii
- interpretuje symbole występujące w różnych tekstach kultury

Tworzenie wypowiedzi (elementy retoryki, mówienie i pisanie)

- udowadnia swoje racje za pomocą rzeczowych argumentów ułożonych w logiczny wywód

- aktywnie uczestniczy w dyskusji, używając środków językowych wyrażających stosunek mówiącego do przedstawianych treści i nawiązując do wypowiedzi przedmówców, podejmuje próby prowadzenia dyskusji
- charakteryzując postać fikcyjną, ocenia i wartościuje jej zachowania i postawy w odniesieniu do ogólnie przyjętych norm moralnych
- analizuje uczucia własne i bohaterów literackich,
- próbuje interpretować głosowo wygłaszany tekst, m.in. przez poprawne stosowanie pauz w tekście zawierającym przerzutnie,
- krytycznie, rzeczowo omawia oraz ocenia recytację własną i kolegów
- pisze wypowiedzi logiczne, spójne i przejrzyste pod względem kompozycyjnym i poprawne pod względem językowym, stylistycznym, ortograficznym oraz interpunkcyjnym
- dobierając odpowiednie słownictwo, tworzy tekst wyrażający intencje nadawcy
- posługuje się odpowiednimi argumentami i przykładami w celu uzasadnienia własnego zdania
- posługując się bogatym słownictwem, redaguje różne formy wypowiedzi, m.in. opowiadanie z elementami dialogu i monologu, opisu, charakterystyki, zróżnicowane stylistycznie i funkcjonalnie opisy, recenzję i notatkę (różnorodne postaci) oraz pisma użytkowe
- odwołując się do kontekstów, tworzy rozprawkę z tezą lub hipotezą

Kształcenie językowe (gramatyka języka polskiego, komunikacja językowa i kultura języka, ortografia i interpunkcja)

- wykorzystując wiedzę o języku, analizuje elementy językowe w tekstach kultury jako świadome kształtowanie warstwy stylistycznej tekstu
- świadomie stosuje wiedzę językową w zakresie treści materiałowych przewidzianych programem nauczania w zakresie fonetyki, fleksji, składni, słownictwa

Ocenę **celującą** otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę bardzo dobrą oraz:

Kształcenie literackie i kulturowe

SŁUCHANIE

- słucha i rozumie wypowiedzi kolegów i nauczyciela jako aktywny uczestnik różnych sytuacji mówienia w czasie zajęć lekcyjnych
- odczytuje i interpretuje zabiegi związane z prezentacją walorów artystycznych nagrania wzorcowej recytacji
- analizuje i wykorzystuje w nowych sytuacjach dydaktycznych informacje wybrane z wysłuchanego tekstu

CZYTANIE TEKSTÓW PISANYCH I ODBIÓR INNYCH TEKSTÓW KULTURY

- czyta różne teksty (zarówno współczesne, jak i dawne, przewidziane w programie nauczania) na poziomie dosłownym, przenośnym i symbolicznym
- samodzielnie interpretuje teksty pisane i inne teksty kultury, uwzględniając intencję nadawcy oraz konteksty niezbędne do interpretacji
- praktycznie wykorzystuje informacje wybrane z tekstu literackiego, popularnonaukowego, naukowego
- krytycznie ocenia i wartościuje treści, zachowania i postawy przedstawione w utworach w odniesieniu do systemu moralnego i etycznego

Tworzenie wypowiedzi (elementy retoryki, mówienie i pisanie)

- samodzielnie buduje spójne, logiczne, rzeczowe wypowiedzi na podany temat, w których przedstawia własne stanowisko, lub za pomocą popartych przykładami argumentów uwzględniających różne konteksty kulturowe dowodzi przyjętych racji
- aktywnie uczestniczy w dyskusji jako dyskutant lub przewodniczący, rzeczowo przedstawia swoje stanowisko i wnioski
- interpretuje głosowo wygłaszany z pamięci lub czytany tekst, uwzględniając funkcję zastosowanych środków stylistycznych
- oceniając pracę innych, przedstawia krytyczną, rzeczową refleksję wynikającą z wnikliwej analizy wykonanych zadań i erudycji polonistycznej
- pisze wypowiedzi oryginalne pod względem sposobu ujęcia tematu, w tym rozprawkę z hipotezą; wykazuje się szczególną dbałością o poprawność językową, bezbłędny zapis, logiczną kompozycję
- tworzy oryginalne notatki, posługując się bogatym słownictwem
- redaguje dłuższe formy wypowiedzi
- podejmuje próby własnej twórczości literackiej

Kształcenie językowe (gramatyka języka polskiego, komunikacja językowa i kultura języka, ortografia i interpunkcja)

- wykorzystując wiedzę o języku, odczytuje sensy symboliczne i przenośne w tekstach kultury jako efekt świadomego kształtowania warstwy stylistycznej wypowiedzi
- samodzielnie poszerza wiedzę językową i wykorzystuje ją we własnych wypowiedziach

Dostosowanie wymagań edukacyjnych z języka polskiego do indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychologicznych (ryzyko dysleksji, dysleksja) dla uczniów klas 4-8

Kryteria pracy i oceniania uczniów z opinią PPP o dysleksji, ryzyku dysleksji lub innych specyficznych trudnościach w uczeniu się oraz uczniów z trudnościami edukacyjnymi obserwowanymi przez nauczyciela.

W przypadku wyżej wymienionych uczniów nauczyciel ma na uwadze przede wszystkim usprawnienie systemu językowego.

Stosowane formy i metody:

1. Należy starać się nie oceniać głośnego czytania ucznia przy całej klasie.
2. W miarę możliwości kontrolować stopień zrozumienia samodzielnie czytanych przez ucznia poleceń.
3. Ze względu na wolne tempo czytania lub pisania można wydłużyć czas przeznaczony na te czynności.
4. Sprawdzać wiadomości, ograniczając się do krótkich partii materiału.
5. W ocenie prac pisemnych dyslektyków brać pod uwagę wartości merytoryczne, rozumiane jako:
stopień opanowania umiejętności lub wiedzy i sposób jej przekazania (zrozumienie tematu, znajomość opisywanych zagadnień, kompozycję, komunikatywność – mimo błędów językowych,
zamykanie myśli w granicach zdania – brak potoku składniowego, wypowiedź logicznie uporządkowana mimo błędów ortograficznych, graficznych i interpunkcyjnych).
Uczniowie ci są zobowiązani do zaczynania wypowiedzi wielką literą i kończenia ich znakami.

interpunkcyjnymi takimi jak: kropka, wykrzyknik, znak zapytania, wielokropek. Obowiązuje ich pisanie imion i nazwisk wielką literą. Mają zwiększony limit błędów ortograficznych w pisowni wyrazów z „ó”, „u”, „ż”, „rz”, „h”, „ch”, „nie” z czasownikami, pozostałe traktowane są jako błędy graficzne.

6. Formy sprawdzenia i oceniania postępów w zakresie ortografii mają charakter: dyktand z okienkiem ortograficznym, pisaniem z pamięci i innych ćwiczeń ortograficznych.

7. W miarę możliwości staramy się zapewnić uczniowi miejsce w pierwszych rzędach.

8. W zeszytach przedmiotowych nie należy oceniać estetyki pisma.

9. W przypadku prac nieczytelnych uczeń powinien głośno je odczytać.

10. Ponadto w miarę potrzeb zapewniamy uczniowi wydłużenie czasu pracy.

Ocena klasyfikacyjna śródroczna, roczna, końcowa uzależniona będzie od postępów w nauce, od zaangażowania i systematyczności w pracy.

Uczniowie ci są zobowiązani do zapoznania się z całymi obowiązkowymi i wybranymi uzupełniającymi lekturami szkolnymi – mogą korzystać z audiobooków.

Uczniowie powinni systematycznie i rzetelnie pracować w kierunku pokonywania trudności szkolnych.

Specyficzne trudności w uczeniu się

A. Dysgrafia, czyli brzydkie, nieczytelne pismo:

dostosowanie wymagań będzie dotyczyło formy sprawdzania wiedzy, a nie treści.

Wymagania merytoryczne, co do oceny pracy pisemnej powinny być ogólne, takie same, jak dla innych uczniów,

sprawdzenie pracy może być niekonwencjonalne np., jeśli nauczyciel nie może przeczytać pracy ucznia, może go poprosić, aby uczynił to sam lub przepytac ustnie z tego zakresu materiału,

można też skłaniać ucznia do pisania drukowanymi literami lub na komputerze;

B. Dysortografia, czyli trudności z poprawną pisownią pod względem ortograficznym, fonetycznym, interpunkcyjnym itd.:

systematyczne sprawdzanie ćwiczeń wykonywanych samodzielnie przez ucznia

dostosowanie wymagań dotyczy głównie formy sprawdzania i oceniania wiedzy z tego zakresu;

zamiast klasycznych dyktand można robić sprawdziany polegające na uzasadnianiu pisowni wyrazów;

odwołując się do znajomości zasad ortograficznych, należy oceniać odrębnie merytoryczną stronę pracy i odrębnie poprawność pisowni, nie wpisując tej drugiej oceny do dziennika;

w żadnym wypadku dysortografia nie uprawnia do zwolnienia ucznia z nauki ortografii i gramatyki;

C. Dysleksja, czyli trudności w czytaniu przekładające się często również na problemy ze zrozumieniem treści.

Ograniczać czytanie obszernych lektur do rozdziałów istotnych ze względu na omawianą tematykę, akceptować korzystanie z nagrań fonicznych, w wyjątkowych przypadkach z ekranizacji, jako uzupełnienia samodzielnie przeczytanych rozdziałów.

Kontrolować stopień zrozumienia samodzielnie przeczytanych przez ucznia poleceń, szczególnie podczas sprawdzianów (wolne tempo czytania, słabe rozumienie jednorazowo przeczytanego tekstu może uniemożliwić wykazanie się wiedzą z danego materiału).

- Ze względu na wolne tempo czytania lub/i pisania zmniejszyć ilość zadań (poleceń) do wykonania w przewidzianym dla całej klasy czasie lub wydłużyć czas pracy dziecka.
- Ograniczać teksty doczytania i pisania na lekcji do niezbędnych notatek, których nie ma w podręczniku.
- Pisemne sprawdziany powinny ograniczać się do sprawdzanych wiadomości, wskazane jest, zatem stosowanie testów wyboru, zdań niedokończonych, tekstów z lukami – pozwoli to uczniowi skoncentrować się na kontrolowanej tematyce, a nie na poprawności pisania.
- Wskazane jest preferowanie wypowiedzi ustnych.
- Sprawdzanie wiadomości powinno odbywać się często i dotyczyć krótszych partii materiału.
- Pytania kierowane do ucznia powinny być precyzyjne.
- Unikać wyrywania do odpowiedzi. Jeśli to możliwe uprzedzić ucznia (na przerwie lub na początku lekcji), że będzie dzisiaj pytany. W ten sposób umożliwiamy uczniowi przypomnienie wiadomości, skoncentrowanie się, a także opanowanie napięcia emocjonalnego często blokującego wypowiedź.
- Dobrze jest posadzić dziecko blisko tablicy, dzięki temu zwiększy się jego koncentracja uwagi, ograniczeniu ulegnie ilość bodźców rozpraszających, wzrośnie bezpośrednia kontrola nauczyciela, bliskość tablicy pozwoli zmniejszyć ilość błędów przy przepisywaniu.
- Podczas oceny prac pisemnych nie uwzględniać poprawności ortograficznej lub oceniać ją opisowo. Należałoby pozwolić uczniom na korzystanie ze słowników ortograficznych podczas pisania wypracowań i prac klasowych.
- Postępy w zakresie ortografii sprawdzać za pomocą dyktand z komentarzem, okienkiem ortograficznym, pisanie z pamięci. Zakres sprawdzianu powinien obejmować jeden rodzaj trudność ortograficznych -umożliwi to skoncentrowanie się na zagadnieniu, tym samym zmniejszając ilość błędów i dając poczucie sukcesu
- W przypadku ucznia z dysgrafią wskazane jest akceptowanie pisma drukowanego, pisma na maszynie, komputerze, zwłaszcza prac obszernych (wypracowań, referatów). Nie należy również oceniać estetyki pisma, np. w zeszytach. Jeśli pismo dziecka jest trudne do odczytania, można zamienić pracę pisemną na wypowiedź ustną
- Nie wymagać, by uczeń czytał głośno przy klasie nowy tekst, wskazywać wybrane fragmenty dłuższych tekstów do opracowania w domu i na nich sprawdzać technikę czytania;
- Dawać więcej czasu na czytanie tekstów, poleceń, instrukcji, szczególnie podczas samodzielnej pracy lub sprawdzianów, w miarę potrzeby pomagać w ich odczytaniu
- Starać się w miarę możliwości przygotowywać sprawdziany i kartkówki w formie testów;
- Czytanie lektur szkolnych lub innych opracowań rozłożyć w czasie, pozwalać na korzystanie z książek "mówionych";
- Raczej nie angażować do konkursów czytania;
- Uwzględniać trudności w rozumieniu treści, szczególnie podczas samodzielnej pracy z tekstem, dawać więcej czasu, instruować lub zalecać przeczytanie tekstu wcześniej w domu;
- Częściej sprawdzać zeszyty szkolne ucznia, ustalić sposób poprawy błędów, czuwać nad wnikliwą ich poprawą, oceniać poprawność i sposób wykonania prac;
- Dać uczniowi czas na przygotowanie się do pisania dyktanda poprzez podanie mu trudniejszych wyrazów, a nawet wybranych zdań, które wystąpią w dyktandzie; można też dawać teksty z lukami lub pisanie z pamięci; i. dyktanda sprawdzające

można organizować indywidualnie; jego błędów nie omawiać wobec całej klasy;

- W przypadku trudności w redagowaniu wypowiedzi pisemnych uczyć tworzenia schematów pracy, planowania kompozycji wypowiedzi (wstęp, rozwinięcie, zakończenie);
- Pomagać w doborze argumentów, jak również odpowiednich wyrażen i zwrotów; m. nie obniżać ocen za błędy ortograficzne i graficzne w wypracowaniach;
- Podać uczniom jasne kryteria oceny prac pisemnych (wiedza, dobór argumentów, logika wywodu, treść, styl, kompozycja itd.);
- Dawać więcej czasu na prace pisemne, sprawdzać, czy uczeń skończył notatkę z lekcji, w razie potrzeby skracać wielkość notatek;
- W przypadku trudności z odczytaniem pracy odpytać ucznia ustnie
- Pozwalać na wykonywanie prac na komputerze.

Uczeń z niepełnosprawnością ruchową, w tym z afazją:

- dostosowanie tempa pracy do możliwości ucznia,
- nie wywoływać do tablicy, jeśli ma trudności z poruszaniem się,
- udostępnić dodatkowe materiały, notatki ksero,
- umiejscowić ucznia w klasie w ławce zapewniającej komfort i łatwe dojście do niego.
- ocenianie treści wypowiedzi pisemnej, a nie estetykę pisma,

przy afazji:

- tworzenie spokojnej atmosfery w trakcie wypowiedzi ustnych,
- wydłużenie czasu odpowiedzi ustnej,
- uwzględnienie problemów z wymową i artykulacją w czasie wypowiedzi,
- umożliwienie uzupełnienia wypowiedzi ustnej zapisem.
- traktowanie chorego dziecka jako pełnoprawnego członka klasy,
- uwrażliwianie dzieci zdrowych na potrzeby i przeżycia dziecka chorego,
- uwrażliwianie dziecka chorego na potrzeby i przeżycia innych uczniów,
- motywowanie do kontaktów i współdziałania z innymi dziećmi,
- rozwijanie zainteresowań, samodzielności dziecka,
- dostarczanie wielu możliwości do działania i osiągnięcia sukcesów,
- motywowanie do aktywności.

